

Промінь оптимізму

Трохи перевівши дух після шоку перших місяців війни, правники повернулись до офісів, намагаючись привести до ладу свої справи та допомагати клієнтам із вирішенням їх проблем. І дедалі частіше погляди в майбутнє сповнюються оптимізмом — післявоєнне відновлення України розглядається як безпрецедентне вікно можливостей для всієї економіки та юрбізнесу зокрема

СЕРГІЙ САЧЕНКО

РИНОК НЕРУХОМОСТІ

На початку війни класична робота юриста у сфері нерухомості практично зупинилась. Юристи відповідної практики на певний час переключились на запити від клієнтів щодо обставин форс-мажору та їх впливу насамперед на орендні та кредитні правовідносини. «Десь із травня робота потроху почала стабілізуватися, — згадує Олександра Федотова, партнер, керівник практики нерухомості та будівництва ADER HABER. — Відновили роботу суди й, відповідно, продовжилося супроводження інтересів клієнтів в органах правосуддя. Почав працювати аграрний сектор і там робота поновила у більш-менш звичному руслі».

Наразі юристи з нерухомості знов отримують запити на класичний юридичний аудит, юридичний супровід угод із купівлі-продажу нерухомості, відновлення будівництва об'єктів. Підвищений попит мають проекти з відбудови критичних об'єктів інфраструктури України, які постраждали внаслідок ракетних атак під час війни. Найновішими стали послуги, пов'язані з будівництвом об'єктів нерухомості, які зазнали пошкодження та потребують повоєнного відновлення. Проте запит на такі послуги лише формується, створюють робочі групи та комісії, реальних контрактів на юридичну експертизу, за словами фахівців, у цій сфері ще не укладено, оскільки наразі триває стадія створення плацдарму для запуску цього ринку.

За словами Ігоря Касьянова, адвоката АФ «Грамацький і Партнери», чимало забудовників уже відновили будівництво заморожених на початку війни об'єктів, але про старт нового будівництва майже ніхто не веде мову. Більшість забудовників зосередили зусилля на закінченні тих проектів, будівництво яких вже розпочало, в які вже інвестовано кошти приватних осіб. Зі свого боку, клієнти, причому як гравці будівельного бізнесу, так і приватні інвестори, дедалі частіше звертають увагу на положення договорів про форс-мажор та умови їх застосування, потребують безпосереднього отримання сертифікатів про форс-мажорні обставини, щоб обезпечити себе від майбутніх потенційних ризиків або вже реальних претензій від контрагентів та контролювальних органів.

Також для юристів у сфері нерухомості набирає обертів така категорія роботи, як супровід фіксації наслідків війни та визначення розміру збитків. Наразі відсутній затверджений порядок, яким

було би регламентовано послідовність дій для отримання компенсації збитків, завданих внаслідок збройного вторгнення РФ на територію України. Тому нині в переважній більшості випадків постраждалі обмежуються виключно фіксацією наслідків знищення майна.

За переконанням Мирослава Гнидки, директора юридичного департаменту, керівника проектів ГК MERX, війна негативно вплинула більше на зовнішніх радників, ще більш розділивши їх та юристів in-house, і повністю перевернула цей ринок і підходи. «Якщо говорити про юристів in-house, які спеціалізуються на ринку нерухомості, то до війни вони були в тіні своїх «старших братів» — зовнішніх радників, та на сьогодні на перший план вийшли саме вони. На це вплинуло безліч факторів: фінансовий, політичний, сімейний, психологічний, моральний», — вважає пан Мирослав.

Що стосується інвестиційних проектів у галузі будівництва, то вони, за словами юристів, здебільшого поставлені на паузу в очікуванні більш стабільних часів. Менш актуальними юридичними послугами стали послуги, пов'язані з M&A, та великі корпоративні трансакції, оскільки про гучні проекти бізнес поки що не готовий говорити на повний голос.

Після закінчення війни на українців чекає велика відбудова, а отже, у сфері Real Estate роботи вистачить усім, переконана Олександра Федотова. Водночас слід готуватися до інтеграції з ЄС. «Це

означає, що нам необхідно буде будувати за новими стандартами та політиками. Уже слід починати їх вивчати та впроваджувати», — наголошує пані Федотова.

Війна стала передумовою для продажу як житлової, так і нежитлової нерухомості з дисконтом. «Вистачає охочих не тільки продати, але й придбати нерухомість на вигідних умовах, про які в довоєнний час не могло навіть іти мови. Для належного оформлення договорів із продажу нерухомості та мінімізації ризиків їх подальшого оскарження продовжують активно залучати юристів, які мають справу із супроводом угод щодо нерухомого майна та проведенням legal due diligence», — акцентує Ігор Касьянов.

«Незалежно від того, чи закінчиться війна, чи продовжиться її активна фаза наступного року, юристам слід засукати рукава, але і не сподіватись на довоєнні гонорари, — переконаний Мирослав Гнидка. — Бізнес навчився працювати в ковідний період, навчився працювати у воєнний період, заморожені проекти та ділова активність відновлюються. Водночас відновлюється і ринок юридичних послуг. Більш стрімко чи менш стрімко, але ринок юридичних послуг у сфері нерухомості приречений розвиватись, а темп його розвитку будемо задавати ми своєю мотивацією та результатами».

ІТ-СЕКТОР

Улітку НБУ повідомив, що обсяг експорту ІТ-послуг за перше півріччя 2022 року зріс на 23 % порівняно з аналогічним пе-

ріодом 2021 року і становить 3,74 млрд доларів США. Частково це пояснюється тим, що значно більше спеціалістів почали працювати на іноземців, тимчасом як українські компанії змушені вирішувати проблеми збереження команд, зменшення витрат і пошуку платоспроможних замовників.

«Війна, безумовно, негативно вплинула на роботу юристів, що спеціалізуються в ІТ-секторі, зокрема на кількість нових замовлень і проектів. Водночас ІТ-індустрія демонструє чи не найвищу стабільність роботи в період війни, тому певна пауза в роботі ІТ-юристів мала місце хіба що в перші кілька тижнів після початку війни. Завдяки стабільності роботи ІТ-сектору також зберігається попит на відповідні юридичні послуги, що дає певний привід для оптимізму принаймні до кінця 2022 — першого кварталу 2023 року, хоча і досягти довоєнного рівня в зазначений період, найімовірніше, навряд вдасться», — коментує Олег Климчук, радник Sayenko Kharenko.

Запити вітчизняних та іноземних ІТ-компаній до юристів, за словами адвоката АФ «Грамацький і Партнери» Бориса Карася, різняться. «Досвід нашої фірми свідчить, що найбільш поширеними зверненнями клієнтів під час війни є корпоративне структурування і податкове планування, а також релокація ІТ-спеціалістів, — зізнається консультант. — Від початку повномасштабної війни частина

клієнтів вирішила переорієнтуватися з українського на іноземні ринки та розпочала активний пошук інвесторів і замовників за кордоном. Створення компанії в іноземній юрисдикції та відкриття банківського рахунку для цього недостатньо, адже для залучення коштів іззовні необхідний прозорий механізм управління, розподілу прибутку, можливостей викупу і продажу акцій не лише акціонерами, але й працівниками. Інститут корпоративного договору в Україні з'явився відносно нещодавно і ще не став невіддільним елементом бізнес-культури. Наші люди віддають перевагу меморандуму, який є чи не найважливішим документом і якого всі намагаються дотримуватися на понятійному рівні, тому питання розроблення, погодження і підписання корпоративного договору з іноземними інвесторами є надзвичайно чутливим».

За спостереженнями пана Климчука, насамперед попит на юридичні послуги залишається в іноземних клієнтів, тоді як низка українських клієнтів перейшли на певний режим економії або зробили ставку на роботу власного юридичного відділу без залучення зовнішніх консультантів. «Передусім спостерігається зменшення M&A-угод в IT-секторі. Це спричинено не тільки війною в Україні, але і глобальною рецесією. Водночас активний розвиток в Україні нового правового регулювання для технологічних компаній під назвою «Дія.City», прийняття законів про хмарні технології, про віртуальні активи, про використання державної мови в користувацьких інтерфейсах та інтернет-представництвах і набуття чинності цими законами створюють додатковий попит на юридичні послуги серед клієнтів із IT-сектору. Можна також говорити про майже довоєнний рівень договірної роботи для технологічних компаній. Зберігається й попит на консультування щодо релокації IT-бізнесу, змінення юрисдикції для акумуляції прав інтелектуальної власності на продукт, а також виведення IT-продуктів на нові (альтернативні) ринки. Останні тенденції також актуалізують необхідність забезпечення відповідності європейському законодавству щодо захисту персональних даних (GDPR)», — звертає увагу радник Sayenko Kharenko.

Іноземних клієнтів, за словами Бориса Карася, цікавить не сама можливість вести бізнес із конкретною особою, а перспектива розвитку і продажу продукту, який створюється українцями. Інвесторам важливо захистити об'єкт інтелектуальної власності, тому вимагають зареєструвати права на новостворену компанію і передбачити в shareholders agreement обмеження щодо розпоряджання ними. Такі вимоги не є проблемою для стартапів, коли інвестують у цікаву ідею, але стають величезною проблемою для продуктів, які давно та успішно продаються в Україні, та для іноземного ринку, по суті, лише зазнають незначних допрацювань, таких як зміна інтерфейсу, переклад, розширення функціональних можливостей.

Через відсутність бажання ділитися правами на комп'ютерну програму деякі клієнти вирішили самостійно релокувати частину спеціалістів за кордон, і кількість запитів на супровід усіх пов'язаних із цим операцій зашкалювала на початку війни.

Загалом вітчизняний IT-бізнес, який виїхав у перші місяці війни за кордон, за

словами пана Карася, можна поділити на дві групи. Першим вдалося закріпитися, знайти замовників та успішно релокувати принаймні частину своїх спеціалістів. Другі ж, навпаки, зазнали труднощів і зараз розглядають питання повернення своїх активів назад в Україну та закриття іноземних компаній.

ТРУДОВА ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ

В умовах воєнного стану працівники та підрядники багатьох підприємств, що наразі намагаються продовжувати свій робочий процес, часто перебувають за тисячі кілометрів від України та не мають фізичної можливості підписати трудовий договір або цивільно-правовий документ у звичайній письмовій формі. За словами Володимира Хоменка, адвоката АФ «Грамацький і Партнери», ця тенденція, особливо в IT-бізнесі, надзвичайно прискорила диджиталізацію всіх кадрових і договірних процесів та стимулює бізнес до переходу на повний електронний документообіг із використанням КЕП, а за відсутності останнього в працівника або підрядника — на використання іноземних платформ електронного підписання документів (DocuSign, PandaDoc тощо). Своєю чергою, згадані іноземні інструменти мають слабке правове підґрунтя для застосування в Україні. «Як наслідок, виникають суперечливі питання вчинення та дійсності правочинів із використанням згаданих платформ, а також додаткові трудові й податкові ризики для IT-компаній», — констатує пан Хоменко.

Після закінчення війни та повернення до ринкових умов роботи економіки, на думку Володимира Хоменка, юристи мають бути готовими до підвищення попиту на юридичний консалтинг щодо режиму «Дія.City», який наразі втратив актуальність через значні валютні обмеження. У разі ж продовження активної фази війни ще більш нагальними стануть питання мобілізації та бронювання працівників. До речі, за словами юридичних консультантів, відповідні консультації щодо бронювання цінних робочих кадрів на підприємстві стали одними з найперших і найбільш актуальних трудових питань, які виникають у клієнтів із перших днів війни.

ФІНАНСОВА ОБОРОНА

Банківська система, за переконанням юридичних консультантів, наразі залишається однією з небагатьох сфер, клієнти якої досить міцно тримають фінансову оборону та відчувають певну стабільність порівняно з іншими сферами бізнесу. Українські банки сьогодні забезпечують роботу відділень у безперебійному режимі й навіть відновлюють її на деокупованих територіях в умовах відсутності загрози життю та здоров'ю населення. Підтримці стабільності фінансової системи допоміг і законодавець, внісши відповідні зміни: у період дії воєнного стану та в 30-денний строк після його припинення або скасування споживач не нестиме відповідальності перед кредитором у разі прострочення виконання зобов'язань за споживчим кредитом. Утім, юристи попереджають, що нові правила не є прощенням боргу. Кредитні канікули — це відтермінування виплат за кредитом і відсотків під час воєнного стану в країні. Тобто після завершення війни

РЕЙТИНГ ВИЗНАННЯ ЗА ГАЛУЗЯМИ ПРАКТИКИ

БАНКІВСЬКЕ ТА ФІНАНСОВЕ ПРАВО					
ЮРИДИЧНІ ФІРМИ			ЮРИСТИ		
МІСЦЕ	НАЗВА ЮРИДИЧНОЇ ФІРМИ	БАЛ	МІСЦЕ	ІМ'Я	БАЛ
1	SAYENKO KHARENKO	146	1	ГЛІБ БОНДАР (AVELLUM)	94
2	ASTERS	104	2	ЮЛІЯ КИРПА (AEQUO)	89
3	BAKER MCKENZIE	64	3	МИХАЙЛО ХАРЕНКО (SAYENKO KHARENKO)	88
4	AVELLUM	51	4	АРМЕН ХАЧАТУРЯН (ASTERS)	65
5	AEQUO	30	5	СЕРГІЙ ЧОРНИЙ (BAKER MCKENZIE)	57

КОРПОРАТИВНЕ ПРАВО					
ЮРИДИЧНІ ФІРМИ			ЮРИСТИ		
МІСЦЕ	НАЗВА ЮРИДИЧНОЇ ФІРМИ	БАЛ	МІСЦЕ	ІМ'Я	БАЛ
1	ASTERS	84	1	МИКОЛА СТЕЦЕНКО (AVELLUM)	69
2	SAYENKO KHARENKO	70	2	ВОЛОДИМИР САЄНКО (SAYENKO KHARENKO)	60
3	BAKER MCKENZIE	55	3	АННА БАБИЧ (AEQUO)	54
4	AVELLUM	48	4	ОЛЕГ МАЛЬСЬКИЙ (ETERNA LAW)	53
5	AEQUO	44	5	ОЛЕКСІЙ ДІДНОВСЬКИЙ (ASTERS)	49
6	EVERLEGAL	43	6	ЄВГЕНІЙ ДЕЙНЕКО (EVERLEGAL)	46
7	CMS CAMERON MCKENNA NABARRO OLSWANG	39	7	ТЕТЯНА ДОВГАНЬ (CMS CAMERON MCKENNA NABARRO OLSWANG)	38
8	GOLAW	34	8	ЮРІЙ НЕЧАЄВ (AVELLUM)	33
9	ETERNA LAW	27	9	АННА ЗОРЯ (ARZINGER)	29
10	ВАСИЛЬ КІСІЛЬ І ПАРТНЕРИ	24	10	СЕРГІЙ БЕНЕДИСЮК (ЮРИДИЧНА ГРУПА LCF)	23

M&A					
ЮРИДИЧНІ ФІРМИ			ЮРИСТИ		
МІСЦЕ	НАЗВА ЮРИДИЧНОЇ ФІРМИ	БАЛ	МІСЦЕ	ІМ'Я	БАЛ
1	SAYENKO KHARENKO	114	1	МИКОЛА СТЕЦЕНКО (AVELLUM)	84
2	AVELLUM	85	2	ВЯЧЕСЛАВ ЯКИМЧУК (BAKER MCKENZIE)	79
3	BAKER MCKENZIE	65	3	АННА БАБИЧ (AEQUO)	66
4	ASTERS	63	4	ОЛЕГ МАЛЬСЬКИЙ (ETERNA LAW)	53
5	AEQUO	53	5	ЄВГЕНІЙ ДЕЙНЕКО (EVERLEGAL)	41

КОНКУРЕНТНЕ ПРАВО					
ЮРИДИЧНІ ФІРМИ			ЮРИСТИ		
МІСЦЕ	НАЗВА ЮРИДИЧНОЇ ФІРМИ	БАЛ	МІСЦЕ	ІМ'Я	БАЛ
1	ASTERS	100	1	ІГОР СВЕЧКАР (ASTERS)	101
2	SAYENKO KHARENKO	86	2	ВОЛОДИМИР САЄНКО (SAYENKO KHARENKO)	99
3	BAKER MCKENZIE	39	3	ГАЛИНА ЗАГОРОДНЮК (KINSELLAR)	51
4	AEQUO	38	4	ОЛЕКСАНДР ФЕФЕЛОВ (ІЛЛЯШЕВ ТА ПАРТНЕРИ)	48
5	ІЛЛЯШЕВ ТА ПАРТНЕРИ	46	5	ОЛЬГА БЕЛЯКОВА (CMS CAMERON MCKENNA NABARRO OLSWANG)	29

ТРУДОВЕ ПРАВО					
ЮРИДИЧНІ ФІРМИ			ЮРИСТИ		
МІСЦЕ	НАЗВА ЮРИДИЧНОЇ ФІРМИ	БАЛ	МІСЦЕ	ІМ'Я	БАЛ
1	ВАСИЛЬ КІСІЛЬ І ПАРТНЕРИ	82	1	МАР'ЯНА МАРЧУК (BAKER MCKENZIE)	79
2	EVERLEGAL	63	2	ОКСАНА ВОЙНАРОВСЬКА (ВАСИЛЬ КІСІЛЬ І ПАРТНЕРИ)	68
3	GOLAW	60	3	ТЕТЯНА ІВАНОВИЧ (ADER HABER)	56
4	BAKER MCKENZIE	49	4	ВАЛЕРІЯ ГУДІЙ (ІЛЛЯШЕВ ТА ПАРТНЕРИ)	45
5	ASTERS	37	5	СВІТЛАНА ХЕДА (SAYENKO KHARENKO)	44

ПРИМІТКА. У ГОЛОСУВАННІ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ ПРЕДСТАВНИКИ 107 ЮРИДИЧНИХ ФІРМ.

позичальники повноцінно повернуться до виконання своїх зобов'язань, а банки — до звичної роботи з простроченою заборгованістю.

ЕНЕРГЕТИЧНА КРИЗА

В енергетичному секторі України більшість сьгоднішніх викликів пов'язана із забезпеченням безперебійної роботи всіх ланок енергосистеми держави. Тому цілком логічно, що фокус роботи для

юридичних радників із початком ракетних атак було зміщено з проєктів, спрямованих на будівництво нових і розвиток наявних потужностей, на обслуговування поточних антикризових заходів. Таку думку висловлює Михайло Третьяков, керуючий партнер АО AZONES. За його словами, в актуальній повістці дня переважають кейси, пов'язані з перебудовою логістичних ланцюгів постачання енергоресурсів та зорієнтовані здебільшо-

го на західні ринки з відповідними регуляторними особливостями.

Альберт Сич, партнер Redcliffe Partners, аналізуючи вплив війни на енергетичну практику, наголошує на відмінностях, залежно від сектору — видобування нафти й газу, електроенергія (тут важко), альтернативна енергетика (й тут важко) тощо — від територіального розташування та інших умов деякі бізнеси втратили можливість працювати, деякі зазнали нищівних руйнувань, але деякі, на щастя, мають можливість продовжувати свою діяльність.

«Що стосується енергетичної практики Redcliffe Partners, то наші послуги, як мабуть, і в наших колег, можна поділити на

супровід окремих проєктів і поточну юридичну та податкову підтримку клієнтів у сфері енергетики. Водночас ті бізнеси в енергетичній галузі, що вже давно працюють в Україні, мають достатні внутрішні ресурси, щоби покривати поточні питання свого бізнесу. Отже, основним генератором є саме окремі проєкти. Для нашої практики найчастіше до війни це були складні й великі особливі проєкти, такі як угоди про розподіл продукції, договори про надання послуг із підвищення видобутку, фінансування в галузі енергетики та M&A у цій сфері. Безсумнівно, з 24 лютого всі такі проєкти стали на паузу, та й тоді було важко навіть припускати, чи матимуть хоч якісь із них подальше життя. Утім, уже з кінця весни, влітку та й тепер ми — подекуди з подивом, а ще більше з радістю — бачили, що клієнти поверталися до нас і казали, що готові йти далі. Приємно було бачити й іноземних інвесторів», — розповів Альберт Сич.

Як і в інших юридичних спеціалізаціях, сьогодні консультанти з енергетичного права відчують попит клієнтів на допомогу щодо фіксації та майбутнього відшкодування збитків, завданих війною. «Для енергетичного сектору це не є винятком, адже більшість зусиль агресора з перших днів була спрямована на планомірне знищення енергетичної інфраструктури: від нафтобаз до енергогенерувальних потужностей. З іншого боку, повністю зупинилася сфера будівництва нових об'єктів, відновлюваної енергетики, адже всі розуміють, що активне інвестування в умовах війни не на часі. Хоча вже сьогодні деякі інвестори роблять «домашнє завдання» наперед і розглядають найближчі горизонти відбудови економіки України та свою участь у ній як перспективні напрями для роботи», — зазначає пан Третьяков.

НОВІ ГОРИЗОНТИ

Однак усі українські юристи, що працюють та обслуговують різні сектори економіки, налаштовані оптимістично й уже сьогодні бачать у перспективах післявоєнного відновлення безпрецедентне вікно можливостей для всієї економіки та юрбізнесу зокрема.

Звісно, консультанти не виключають негативного сценарію, коли пасивна стадія війни з РФ може тривати декілька років. Тоді основним завданням для будь-якої юридичної фірми на ринку буде банальне виживання. Адже не секрет, що в умовах війни ранжування юридичних ризиків поступається іншим нагальним проблемам для бізнесу. Саме тому юристи нині оптимізують основні практики, комбінують використання професійних ресурсів на штатній та проєктній основі, формують певний запас фінансової міцності на майбутнє.

Також, на думку українських юристів, незалежно від тривалості бойових дій, вже сьогодні можна цілком упевнено стверджувати, що на Україну чекає бум великих логістичних будівництв як у західній, так і в центральній частині. Уся мапа логістики буде змінена з акцентом на подальшу інтеграцію України з Європою. Усталені логістичні маршрути та вузли, побудовані на відносинах із країнами колишнього радянського союзу, будуть нівельовані. А отже, й робота для консультантів у цьому секторі обов'язково знайдеться.

РЕЙТИНГ ВИЗНАННЯ ЗА ГАЛУЗЯМИ ПРАКТИКИ

ПОДАТКОВЕ ПРАВО					
ЮРИДИЧНІ ФІРМИ			ЮРИСТИ		
МІСЦЕ	НАЗВА ЮРИДИЧНОЇ ФІРМИ	БАЛ	МІСЦЕ	ІМ'Я	БАЛ
1	KPMG LAW UKRAINE	111	1	ОЛЕКСАНДР МІНІН (КМ ПАРТНЕРИ)	86
2	КМ ПАРТНЕРИ	91	2	ГЕННАДІЙ ВОЙЦИЦЬКИЙ (BAKER MCKENZIE)	82
3	ЮРИДИЧНА ГРУПА EUCON	86	3	ЯРОСЛАВ РОМАНЧУК (ЮРИДИЧНА ГРУПА EUCON)	76
4	EY UKRAINE	82	4	СВІТЛАНА МУСІЄНКО (SAYENKO KHARENKO)	73
5	СОКОЛОВСЬКИЙ І ПАРТНЕРИ	79	5	ВАЛЕНТИН ГВОЗДІЙ (GOLAW)	64
6	SAYENKO KHARENKO	75	6	ВЛАДИСЛАВ СОКОЛОВСЬКИЙ (СОКОЛОВСЬКИЙ І ПАРТНЕРИ)	48
7	PWC LEGAL UKRAINE	73	7	ВОЛОДИМИР КОТЕНКО (EY UKRAINE)	42
8	GOLAW	70	8	ВАСИЛЬ АНДРУСЯК (MORIS)	35
9	BAKER MCKENZIE	65	9	СЕМЕН ХАНІН (AMBER)	28
10	MORIS	62	10	ВОЛОДИМИР СКОК (LES)	20

НЕРУХОМІСТЬ І БУДІВНИЦТВО					
ЮРИДИЧНІ ФІРМИ			ЮРИСТИ		
МІСЦЕ	НАЗВА ЮРИДИЧНОЇ ФІРМИ	БАЛ	МІСЦЕ	ІМ'Я	БАЛ
1	BAKER MCKENZIE	81	1	ЕРНЕСТ ГРАМАЦЬКИЙ (ГРАМАЦЬКИЙ І ПАРТНЕРИ)	85
2	ГРАМАЦЬКИЙ І ПАРТНЕРИ	64	2	ТІМУР БОНДАРЄВ (ARZINGER)	67
3	TOTUM	58	3	СЕРГІЙ ПІОНТКОВСЬКИЙ (BAKER MCKENZIE)	58
4	ADER HABER	50	4	АНЖЕЛІКА ЛІВІЦЬКА (ASTERS)	55
5	ASTERS	46	5	РОМАН КОСТЕНКО (ASTERS)	52
6	KPMG LAW UKRAINE	44	6	ЛІНА НЕМЧЕНКО (BAKER MCKENZIE)	45
7	GOLAW	41	7	ВІКТОР СКОК (LES)	40
8	LES	35	8	ЮРІЙ ХАПКО (TOTUM)	36
9	EVERLEGAL	26	9	НАТАЛІЯ КОЧЕРГІНА (KINSELLAR)	34
10	ARZINGER	24	10	ОЛЕКСАНДРА ФЕДОТОВА (ADER HABER)	24

ЕНЕРГЕТИКА ТА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ					
ЮРИДИЧНІ ФІРМИ			ЮРИСТИ		
МІСЦЕ	НАЗВА ЮРИДИЧНОЇ ФІРМИ	БАЛ	МІСЦЕ	ІМ'Я	БАЛ
1	ASTERS	97	1	ВІТАЛІЙ РАДЧЕНКО (CMS CAMERON MCKENNA NABARRO OLSWANG)	77
2	DENTONS	94	2	МАКСИМ СИСОЄВ (DENTONS)	70
3	CMS CAMERON MCKENNA NABARRO OLSWANG	85	3	АРМЕН ХАЧАТУРЯН (ASTERS)	64
4	EVERLEGAL	75	4	АНДРІЙ ОЛЕНЮК (EVERLEGAL)	59
5	SAYENKO KHARENKO	66	5	ЯРОСЛАВ ПЕТРОВ (ASTERS)	42
6	BAKER MCKENZIE	56	6	ОЛЕКСІЙ КОТ (АНТІКА)	36
7	REDCLIFFE PARTNERS	48	7	СЕРГІЙ ПІОНТКОВСЬКИЙ (BAKER MCKENZIE)	33
8	GOLAW	45	8	ЮРІЙ КАЦЕР (KPMG LAW UKRAINE)	32
9	KPMG LAW UKRAINE	34	9	СЕРГІЙ ОБЕРКОВИЧ (GOLAW)	30
10	ІЛЛЯШЕВ ТА ПАРТНЕРИ	25	10	ОЛЕКСІЙ ФЕЛІВ (INTEGRITES)	23

ПРИМІТКА. У ГОЛОСУВАННІ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ ПРЕДСТАВНИКИ 107 ЮРИДИЧНИХ ФІРМ.

РЕЙТИНГ ВИЗНАННЯ ЗА ГАЛУЗЯМИ ПРАКТИКИ

МІСЦЕ	НАЗВА ЮРИДИЧНОЇ ФІРМИ	БАЛ
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ		
1	SAYENKO KHARENKO	105
2	JUSCUTUM	70
3	AXON PARTNERS	60
4	AEQUO	41
5	STRON LEGAL SERVICES	37
6	BAKER MCKENZIE	35
7	ASTERS	31
8	ГРАМАЦЬКИЙ І ПАРТНЕРИ	30
9	GOLAW	28
10	MK LEGAL SERVICE	25
ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО		
1	BAKER MCKENZIE	85
2	TOTUM	81
3	ВАСИЛЬ КІСІЛЬ І ПАРТНЕРИ	61
4	ADER HABER	50
5	ГРАМАЦЬКИЙ І ПАРТНЕРИ	44
АГРОСЕКТОР		
1	OMP	80
2	ALEXANDROV & PARTNERS	72
3	ETERNA LAW	69
4	EVERLEGAL	62
5	GOLAW	60
МОРСЬКЕ ПРАВО		
1	АНК	107
2	INTERLEGAL	87
3	ЮРЛАЙН	52
4	ІЛЛЯШЕВ ТА ПАРТНЕРИ	49
5	LEGRANT	31
МЕДИЦИНА І ФАРМАЦЕВТИКА		
1	ПРАВОВИЙ АЛЬЯНС	69
2	ILF	61
3	ARZINGER	53
4	ІЛЛЯШЕВ ТА ПАРТНЕРИ	43
5	BAKER MCKENZIE	40
МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ		
1	SAYENKO KHARENKO	113
2	ІЛЛЯШЕВ ТА ПАРТНЕРИ	84
3	ASTERS	72
4	СЕРГІЙ КОЗЬЯКОВ ТА ПАРТНЕРИ	30
5	BAKER MCKENZIE	29